

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทความเชิงวิจารณ์ในคอลัมน์ “งานเป็นเงา” ของ ‘ลำแข’ ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ปี พ.ศ. 2542 โดยเน้นการศึกษาให้เห็นลักษณะเฉพาะของเนื้อหาและแนวคิด กลวิธีการนำเสนอด้านการตั้งชื่อเรื่อง การเขียนความนำ การเขียนเนื้อเรื่อง การเขียนบทสรุป และศึกษาการใช้ภาษาในด้านระดับภาษา การใช้คำ การเรียงประโยค การย่อหน้า โวหารภาพพจน์และน้ำเสียงในบทนี้จะนำเสนอเนื้อหา 3 ส่วน คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเนื้อหา แนวคิด กลวิธีการนำเสนอ และการใช้ภาษาในคอลัมน์ “งานเป็นเงา” ของ ‘ลำแข’ ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน พ.ศ. 2542

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทความเชิงวิจารณ์ในคอลัมน์ “งานเป็นเงา” ของ ‘ลำแข’ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลบทความในคอลัมน์ “งานเป็นเงา” จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2542 ทุกวันเว้นเฉพาะวันเสาร์ อาทิตย์และจันทร์ รวมบทความทั้งสิ้นจำนวน 200 บทความ จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้ มาศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา แนวคิด และกลวิธีการนำเสนอ ได้แก่ การตั้งชื่อเรื่อง การเขียนความนำ เนื้อเรื่อง และบทสรุป วิเคราะห์การใช้ภาษา ด้านระดับภาษา การใช้คำ การเรียงประโยค การย่อหน้า โวหารภาพพจน์และน้ำเสียง

3. ผลการวิจัย

3.1 เนื้อหาและแนวคิดในบทความเชิงวิจารณ์ในคอลัมน์ “งานเป็นเงา”

ผลการศึกษาสามารถจำแนกเนื้อหาของบทวิจารณ์ได้ 3 ประเภท ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน เนื้อหาเกี่ยวกับงานศิลปะ และเนื้อหาเกี่ยวกับบุคคลในสังคม

เนื้อหาเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน ได้แก่ 1) ผลงานที่เคยเผยแพร่ทางสื่อสารมวลชน 2) บุคคลที่ทำงานด้านข่าวสารและสาระบันเทิง 3) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน

เนื้อหาเกี่ยวกับงานศิลปะ ได้แก่ 1) งานแสดงดนตรีและงานเพลง 2) งานแสดงนิทรรศการภาพเขียน

เนื้อหาเกี่ยวกับบุคคลในสังคม ได้แก่ นักเรียน นักศึกษาและวัยรุ่น

แนวคิดที่ปรากฏในบทความเชิงวิจารณ์ ส่วนใหญ่เป็นแนวคิดเกี่ยวกับงานศิลปะ คือ ศิลปะประเภทที่ให้ทั้งสาระประโยชน์และความงาม ได้แก่ งานละครและภาพยนตร์ ศิลปะประเภทที่มุ่งประโยชน์ด้านความงาม ได้แก่ งานจิตรกรรม และดนตรี และศิลปะเชิงการค้า ได้แก่ งานโฆษณา โดยเกี่ยวข้องกับผู้สร้างงาน ตัวผลงานและผู้เสพงานศิลปะ ผู้เขียนให้แนวคิดว่า ผู้สร้างงานศิลปะ ควรมีการพัฒนาความรู้ความสามารถและความคิดสร้างสรรค์อยู่เสมอ มีจรรยาบรรณและจิตสำนึกความรับผิดชอบ และสร้างงานโดยคำนึงถึงภูมิปัญญาไทยและเอกลักษณ์ของชาติ แนวคิดเกี่ยวกับตัวงานศิลปะ พบว่าควรมีคุณค่าในแง่ให้ความงามและความบันเทิงใจ สอดแทรกความคิดเชิงสร้างสรรค์ด้านเนื้อหาสาระ มีความแปลกแตกต่าง และแนวคิดเกี่ยวกับผู้เสพงานศิลปะ พบว่าผู้ชมควรเลือกเสพงานที่มีคุณภาพ เพื่อประโยชน์ทั้งด้านเนื้อหาสาระและอรรถรสหรือความสุนทรีย์ และเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพิจารณา ประเมินค่าของงานศิลปะ ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้เสพงานควรให้การสนับสนุนงานที่สื่อถึงเอกลักษณ์ไทย และภูมิปัญญาไทย เพื่อวงการศิลปะจะได้ดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญา และวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติให้คงอยู่สืบต่อไป รวมทั้งแนวคิดในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ พบว่า ผู้เสพหรือผู้บริโภค ควรใช้วิจารณญาณในการเลือกชมงาน และควรช่วยกันชี้แนะเด็ก เยาวชนหรือวัยรุ่น ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของสื่อ

3.2 กลวิธีการเขียนบทความเชิงวิจารณ์

ผลศึกษากลวิธีการเขียนบทความเชิงวิจารณ์ ซึ่งแบ่งกลวิธีเป็นการตั้งชื่อเรื่อง การเขียนความนำ การเขียนเนื้อเรื่อง และการเขียนบทสรุป สามารถสรุปได้ดังนี้

การตั้งชื่อเรื่อง มี 5 ลักษณะ ได้แก่ ตั้งชื่อเรื่องตามชื่อของบุคคลหรือตำแหน่ง ตั้งชื่อเรื่องจากชื่อละครและชื่อภาพยนตร์ ตั้งชื่อเรื่องตามสาระสำคัญของเรื่อง ตั้งชื่อเรื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นในเวลานั้นและตั้งชื่อเรื่องตามวันสำคัญ

การเขียนความนำมี 6 ลักษณะ ได้แก่ ความนำที่เป็นการปราศรัยของผู้เขียน ความนำที่มาจากปัญหาในสังคม ความนำที่เป็นการกล่าวอ้างเอกสารและข้อมูลต่างๆ ความนำที่เป็นข่าวหรือเหตุการณ์ในสังคม ความนำที่เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ในอดีต และความนำที่เป็นคำนิยามหรืออธิบายความหมายของชื่อเรื่อง

การเขียนเนื้อเรื่อง มี 5 วิธี ได้แก่ การเขียนเนื้อเรื่องจากการอ้างอิงเอกสารหรือข้อมูลประกอบ การอ้างอิงคำพูดของบุคคล การอ้างอิงเหตุการณ์ในปัจจุบัน การแสดงความคิดเห็นหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการใช้เหตุผล

การเขียนบทสรุป มี 4 วิธี ได้แก่ การเขียนบทสรุปด้วยการแสดงความคิดเห็นของผู้เขียน การเขียนบทสรุปด้วยการตั้งคำถามทิ้งท้ายให้ผู้อ่านคิด การเขียนบทสรุปด้วยการสรุปใจความสำคัญของเรื่อง และการเขียนบทสรุปด้วยการเรียกร้องขอความร่วมมือ

3.3 การใช้ภาษาในบทความเชิงวิจารณ์

การศึกษาการใช้ภาษาซึ่งแบ่งเป็นระดับภาษา คำ การเรียบเรียงประโยค การย่อหน้า ไวยากรณ์ภาพพจน์และน้ำเสียง สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ระดับภาษา ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่ มักเป็นภาษาปากและภาษาถิ่นแบบแผน เนื่องจากเป็นบทความประเภทมุ่งแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นกันเอง ไม่เป็นพิธีรีตอง

คำ มีการใช้คำซ้ำและคำซ้อน เพื่อต้องการเน้นน้ำหนักและเน้นความหมายของคำ คำสแลงใช้เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ทำให้เกิดความหมายที่มีสีสัน เพิ่มความมีชีวิตชีวาให้แก่บทความ คำยืมที่นิยมใช้ ได้แก่ คำยืมจากภาษาอังกฤษ ส่วนใหญ่เป็นชื่อบุคคลและชื่อของภาพยนตร์ต่างประเทศ

การเรียบเรียงประโยค พบว่า มีการใช้ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคคำสั่ง และประโยคขอร้องหรือชักชวน

การย่อหน้า ลักษณะการย่อหน้าพบว่า มีการย่อหน้าหรือขึ้นบรรทัดใหม่ เพื่อเน้นน้ำหนักกระตุ้นความคิดของผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านมีโอกาสพักสายตา พักสมอง การอ่านข้อความสั้นๆ ทำให้ทำความเข้าใจความคิด หรือสารของบทความได้ง่ายกว่าการอ่านข้อความที่ยาวต่อเนื่องกัน

ไวยากรณ์ภาพพจน์ ที่ปรากฏในบทความ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ อุปนัย ปฏิพจน์หรือไวยากรณ์คำถาม คำพังเพยและสุภาษิต อคติพจน์และบุคลาธิษฐาน

น้ำเสียง น้ำเสียงของผู้เขียนที่ปรากฏในบทความมี 3 ลักษณะ ได้แก่ น้ำเสียงถากถาง น้ำเสียงประชดประชัน และน้ำเสียงยกย่องสรรเสริญ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาบทความเชิงวิจารณ์ในคอลัมน์ “งานเป็นเงา” ของ ‘ลำเจ็ว’ ในหนังสือพิมพ์มติชน รายวัน ปี พ.ศ. 2542 ครั้งนี้ จะอภิปรายผลใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. เนื้อหาและแนวคิดในบทความเชิงวิจารณ์ในคอลัมน์ “งานเป็นเงา”

ผลการศึกษาประเภทของเนื้อหาในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกได้ 3 ประเภท ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน เนื้อหาเกี่ยวกับงานศิลปะ และเนื้อหาเกี่ยวกับบุคคลในสังคม ทำให้เห็นชัดเจนว่าเนื้อหาส่วนใหญ่ของบทความ คือ เนื้อหาเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะงานละคร ภาพยนตร์ และโฆษณา ซึ่งเป็นงานที่ใกล้ชิดและเข้าถึงผู้คนจำนวนมาก งานเหล่านี้เป็นงานศิลปะที่ให้ประ โยชน์ทั้งด้านสาระ ความบันเทิง ความสุนทรีย์ และเกี่ยวข้องกับธุรกิจการค้า เนื้อหาที่วิจารณ์มีทั้งการติและการชม ส่วนกลุ่มเนื้อหาด้านงานศิลปะ เน้นวิจารณ์ศิลปะที่มุ่งประ โยชน์ด้านสุนทรีย์ะ ได้แก่ งานจิตรกรรม คนตรี และเพลง โดยเขียนในเชิงชื่นชมและ โน้มน้ำใจให้ผู้อ่านช่วยกันสนับสนุนผลงาน ซึ่งเนื้อหาส่วนนี้กล่าวถึงอยู่ มากเช่นกัน ขึ้นอยู่กับ โอกาสต่างๆ เช่น การจัดแสดงผลงาน การผลิตผลงานใหม่ๆ เนื้อหาในกลุ่มบุคคลในสังคม มีจุดประสงค์เพื่อกระตุ้นเตือนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ วิถีการดำเนินชีวิต พฤติกรรม และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงของคนในสังคม โดยเฉพาะเด็กและวัยรุ่น การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับบุคคลต่างๆ ดังกล่าว ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ในสังคม

ด้านแนวคิดที่ปรากฏในบทความ ผู้วิจัยเห็นว่า แนวคิดเกี่ยวกับงานศิลปะ ทั้งประเภทวิจิตรศิลป์ และศิลปะเชิงพาณิชย์ เป็นแนวคิดที่น่าสนใจศึกษา และเนื้อหาส่วนใหญ่ของบทความเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับงานศิลปะ ซึ่ง ได้แก่ ผลงานด้านสื่อสารมวลชนประเภทงานละคร ภาพยนตร์ และโฆษณา งานเหล่านี้แม้จะเป็นงานศิลปะเชิงพาณิชย์ แต่หากผู้สร้างงานขาดความเข้าใจและละเอียดเรื่องคุณค่าทางศิลปะ ผลงานย่อมมีข้อบกพร่อง ทำให้ผู้ชม ผู้เสพ ไม่ได้รับประ โยชน์หรือคุณค่าจากการเสพงานเท่าที่ควร การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับผู้สร้างงานศิลปะ ตัวงาน และผู้เสพงาน ตามขอบข่ายเนื้อหาด้านศิลปะ ก่อให้เกิดความเข้าใจในคุณค่าของงานศิลปะ เป็นแรงคิดให้แก่ผู้สร้างงาน ผู้เสพ และผู้เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการสร้างงาน

จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาและแนวคิดในบทความมีความเด่นชัด มีมุมมองที่หลากหลาย มีความลึกซึ้งในความคิด ส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงาม ทำให้งานวิจารณ์เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ทางปัญญาที่น่าสนใจ เป็นประ โยชน์แก่ผู้อ่านและสังคมส่วนรวม

2. กลวิธีการเขียนบทความเชิงวิจารณ์

ผลการศึกษากลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง การเขียนความนำ เนื้อเรื่อง และบทสรุป สามารถสรุปได้ดังนี้

การตั้งชื่อเรื่อง ผู้เขียนนิยมตั้งชื่อตามชื่อของบุคคล ตำแหน่งหรือเหตุการณ์ต่างๆ และปัญหาที่กำลังอยู่ในความสนใจของผู้คน ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี เพราะผู้อ่านต้องการทราบเรื่องราวที่เป็นปัจจุบันและมีความทันสมัย

การเขียนความนำ ผู้เขียนใช้การเขียนความนำทั้งจากเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในสังคม ข่าวหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจ รวมทั้งความนำที่เป็นเหตุการณ์ในอดีตที่ผู้เขียนนำมาเล่าย้อนเกริ่นให้ผู้อ่านทราบ โดยเฉพาะความนำที่เป็นการปราศรัยเสมือนเป็นการพูดคุยกับผู้อ่านด้วยความเป็นกันเองนับเป็นความนำที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของผู้เขียน

การเขียนเนื้อเรื่อง ผู้เขียนเขียนเนื้อเรื่องด้วยการแสดงความคิดเห็นหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหา แสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนตระหนักถึงความสำคัญและความรุนแรงของปัญหา จึงได้แสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขและชักชวนให้ผู้อ่านปฏิบัติด้วย นอกจากนี้ยังเขียนเนื้อเรื่องด้วยการอ้างอิงข้อมูลจากจดหมาย หรือคำพูดของบุคคลเป็นข้อมูลประกอบ ตลอดจนข้อมูลจากผู้อ่านประจำของคอลัมน์ เพื่อสนับสนุนความคิดเห็นของผู้เขียนให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

การเขียนบทสรุป ส่วนใหญ่เป็นการให้แง่คิด ไม่ว่าจะเป็นการเขียนบทสรุปด้วยการตั้งคำถามทิ้งท้ายให้ผู้อ่านคิด หรือการเขียนบทสรุปด้วยการเรียกร้องขอความร่วมมือ บทสรุปมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาใหญ่ในสังคม และถูกกล่าวแผ่ขยายกว้างขวางมากขึ้น เช่น ปัญหาคอร์รัปชัน ยาเสพติด อาชญากรรม และปัญหาวัยรุ่นที่ให้ความสำคัญและยึดติดกับค่านิยมตะวันตกมากเกินไป

3. การใช้ภาษาในบทความเชิงวิจารณ์

ระดับภาษาที่ใช้โดยภาพรวมเป็นภาษาปากและภาษาถิ่นแบบแผน เนื่องจากบทความเชิงวิจารณ์มุ่งเน้นแสดงความคิดเห็น การใช้ภาษาเช่นนี้ทำให้เข้าใจง่ายและน่าสนใจ สามารถสร้างความเพลิดเพลินในขณะที่อ่าน และทำให้เกิดความเป็นกันเองระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน

คำซ้ำ พบว่า ใช้เพื่อเน้นย้ำความหมายให้มีความหนักแน่นมากขึ้น

คำซ้อน ผู้เขียนใช้เพื่อต้องการเน้นคำ เน้นความหมาย เพิ่มความชัดเจนและความหนักแน่นให้แก่เนื้อหาสาระ หรือความคิดเห็นที่น่าเสนอให้ผู้อ่านพิจารณา

คำสแลง ที่ปรากฏในบทความ ทำให้เกิดความหมายที่มีสีสัน ทำให้บทความมีรสชาติ มีชีวิตชีวา รุกเร้าอารมณ์ และดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ เทวะผลิน (2531) ที่ว่า ภาษาที่สื่อมวลชนนิยมใช้เพื่อเรียกร้องความสนใจ เร้าอารมณ์ ความรู้สึกก็คือ

“คำสแลง” เช่นเดียวกับแนวความคิดของพัชรี สายสิทธิ์ (2538 : 24) ที่ว่า คำสแลงเป็นคำที่เพิ่มสีสัน ความมีชีวิตชีวาและพลังแห่งความหมายของคำให้มากขึ้น อันเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่น่าสนใจ

คำยืม ส่วนใหญ่เป็นคำยืมจากภาษาอังกฤษและภาษาจีน คำยืมที่ผู้เขียนนิยมนำมาทับศัพท์มักเป็นชื่อบุคคลและชื่อของภาพยนตร์ต่างประเทศ

การเรียบเรียงประโยค ประโยคบอกเล่า ใช้เพื่อเล่าเรื่องหรือนำเสนอข้อมูล ประโยคคำถาม ใช้เพื่อต้องการกระตุ้นหรือย้ำเตือนให้เกิดการติดตาม ประโยคคำสั่ง ใช้เพื่อสร้างพลังหรือเพิ่มน้ำหนักให้แก่เรื่องที่น่าเสนอ และประโยคขอร้องหรือชักชวน ใช้เพื่อชักชวน ูงใจให้เกิดการคิดและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรม การใช้ประโยคอย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้เขียนนี้ ช่วยให้บทความสามารถสื่อสารกับผู้อ่านได้อย่างมีพลัง

ย่อหน้า มีการย่อหน้าแบบขึ้นบรรทัดบ่อยครั้ง เพื่อเน้นความหรือกระตุ้นให้เกิดความคิดเมื่อเปลี่ยนประเด็นใหม่ และเพื่อให้ผู้อ่าน ได้พักสายตา และพักสมอง เมื่อได้อ่านแต่ละย่อหน้าของบทความที่ไม่ยาวเกินไป การใช้ย่อหน้าลักษณะดังกล่าว เป็นลักษณะเฉพาะของงานเขียนที่เผยแพร่ทางสื่อมวลชนทั่วไป ที่มุ่งเน้นดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านทุกระดับ ดังนั้นจึงไม่ได้เคร่งครัดการใช้ย่อหน้าตามหลักการเขียน

โวหารภาพพจน์ โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในบทความ ผู้เขียนใช้เพื่อต้องการให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจเนื้อหาสาระ ได้ง่าย เนื่องจากโวหารภาพพจน์สามารถช่วยอธิบายความหมายได้โดยเร็ว ไม่ต้องอธิบายยืดเยื้อ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจบทความด้วยมโนภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชำนาญ รอดเหตุภัย (2526 : 91) ที่ว่าการแสดงความรู้ตึกนึกคิดหรือแสดงเรื่องราวต่าง ๆ นั้น บางครั้งผู้เขียนต้องการให้ข้อความนั้นประทับใจผู้อ่าน หรือต้องการให้คำกล่าวมีรสชาติดมากขึ้นเป็นพิเศษ จึงใช้ “โวหารภาพพจน์” เป็นเครื่องช่วย ถ้าหากใช้ถ้อยคำอย่างตรงไปตรงมาก็จะทำให้ข้อความนั้นจืดชืดและไม่ได้ให้ความหมายอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง

น้ำเสียงของผู้เขียนที่ปรากฏในบทความ เป็นน้ำเสียงที่เหมาะสมกับการเสนอความคิดเห็น แม้ว่าน้ำเสียงที่ปรากฏจะมีน้ำเสียงถากถาง และน้ำเสียงประชดประชันอยู่ด้วย แต่ผู้เขียนก็สามารถสรรหาคำที่ไม่รุนแรง ไม่หยาบคายมานำเสนอ ผู้อ่านอาจต้องตีความเพื่อทำความเข้าใจ นอกจากนี้ น้ำเสียงมักปรากฏเด่นชัดในส่วนท้ายของบทความ เพราะผู้เขียนต้องการจุดประกาย แนวคิดบางประการด้วยการทิ้งท้ายไว้ให้ผู้อ่านคิด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทความเชิงวิจารณ์ ที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพกับหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณ
2. ควรมีการศึกษามุมมองเชิงวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น เช่น นิตยสาร วารสารทั่วไป และวารสารทางวิชาการ เป็นต้น